

Štev. 19. in 20. v Ljubljani dne 1. oktobra 1871. Leto II.

Izhaja
vsaki mesec na
2 polab in velja
v Ljubljani
za celo leto
4 gld.,

PRAVNIK

slovenski.

po pošti pa
4 gld. 20 kr.;
za vse dijake
in narodne
učitelje samo
2 gld. 20 kr.

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

Budnim pravica.

Vigilantibus jura.

Izdavatelj in vrednik **dr. J. R. Razlag**, odvetnik.

Sodništvo.

(Dalje.)

Med pravoslovci, kateri se ne upirajo enostransko zoper nove naprave samo za to, ker so nove, dan današnji ni več prepira o tem, da je ustnost ali neposrednost kazenskega ravnanja ali pa vsaj konečna obravnava pred vsemi razsojajočimi sodniki neovržljiva terjatev pravičnosti; kjer je to vpejano, še se le more trditi, da velja pri vsakem posameznem sodniku važno načelo, nikogar ne obsoditi nezaslišanega. Le po tej napravi zve vsaki sodnik popolnoma in natanko ves dogodek in vse okolščine, kar tudi njegovo vest pomiri, ker se je sam prepričal o resničnosti ali omahljivosti osumb in dokazal, med tem ko bi v nasprotnem primerljeji razsoditi moral po tujih zmotah ali tujih enostranstih. Iz tega je razvidno, da je ustno ravnanje vsaj pri konečnih glavnih razpravah kazenskih zadev v prvi in drugi stopinji zahtevanje dobrovredjenega pravosodja, na dušeslovje, na znanstvo in na vsakdanje skušnje se opirajoče zahtevanje zdravega razuma in pravednosti, ker se tam ne ponavlja samo, kar se je zvedelo pri preiskovalnem ravnanju, temuč vse se popolnoma in do pičice razpravlja in dožene, kar ima tožnik in obdolženi sodnikom

razložiti za končno razsodbo gledé na dejanje, na dokaze in na pravne razmere sploh. Zatorej že naš sedajni postopnik, ki se bode še po naprednih postopnikih popravil, v §. 259 predpisuje, „da ima razsodna sodnija v mar jemati ne le vsa dokazala, ktera je podala ustna obravnava, temuč tudi tista, ki so v preiskavi zapopadena, ako so bila v končni obravnavi porabljena in ako ta obravnava ni njih dokazne moči ne podrla, ne umanjšala“. Načelu zatožnega ravnanja se torej prilega pozvedenje resnice, da se krivični obsodi in kaznuje, nasproti pa tudi nedolžni, po nesrečnih okoljščinah v priskavo zapleteni za nekrivega spozna, s čim je zatožba popolnoma dosegla svoj edini namen, pravico in resnico na dan spraviti.

V ljudomilih državah je tudi najti načelo, da je bolje deset krivih oprostiti, kakar pa enega nedolžnega obsoditi, ker se temu vrniti ne more škoda, ki ga je po nesreči zadela. Torej se tudi nahaja pri vseh izobraženih narodih v kazenskem ravnanji zavod za govornikov in le kjer so pravna načela še v otročjih povojih, se ta koristna naprava obrekuje s tem, da hudodelstev ne treba zagovarjati, kar se tudi ne godi, ampak le nezaslužena nesreča odvrniti hoče.

Tudi v tem obziru že naš sedajni kazenski postopnik v §. 213 predpisuje: „Ko se zatožencu razodene zatožni sklep, mu je tudi ob enem naznaniti, da ima pravico, pri končni obravnavi poslužiti se zagovornika, in si ga ali sam izvoliti, ali pa njega izbor prepustiti sodniji, pred katero se bode končna obravnava godila“.

Zagovornik sme preiskovalne spise pregledati, z obdolžencem se pogovarjati, pri obravnavi sami vsem vdeleženim prašanja staviti in nasproti državnemu pravdniku, kateri zatožbo zborni sodniji sè vsemi dokazali razklada, po enakih pravnih načelih svoj zagovor razložiti. Naj nam bode dovoljeno, tukaj navesti en dejanski primerljej iz kazensko-pravne zgodovine, kateri bode pokazal nenavadno zapletenost razmer. Neka cirkva je bila okradena po noči o zimskem času in po

novem snegu se je poznala tir, ktero so tatovi za seboj puščali. Po ravno tisti poti koraka človek z jerbasom na roki, ktereга je ena priča srečati imela, kar se je ogne uni, ki po precejšnjem ovinku še le pride na prvo pot nazaj. Ker je priča poznala človeka z jerbasom, se prične proti temu kazenska obravnava, vsled ktere se je pri hišnem pregledu nekoliko srebrnih svečnikov pri okrivljenem našlo, ki so bili lastnina okradene cirkve. Da je posest nekterih ukradenih reči, hoja po isti poti za tatovi in sumljivo izogibanje srečajoče priče osumb dovolj bilo zoper obdolženca, je tudi za nepravnika jasno in ker je razun tega še zadeti vse tajil in se nekako čudno izgovarjal, se je mislilo, da se je vsaj eden izmed več tatov zasačil in vendar se ta človek omenjene cirkvene tatvine kar nič in bil vdeležil, temuč le po naključbi prišel v sum, da je on mišljeni hudodelnik. Še le takrat, ko mu je največa nevarnost žugala, da bode obsojen zavoljo domnevane tatvine, je razodel sodnikom vzrok in namen svojega hoda isto noč po tatinski tiri in izogibanja priče, ker je v jerbasu nosil novorojeno nezakonsko dete, ktero je skriti hotel v najdenišnici bližnjega mesta, med potoma pa tudi nekatere cirkvene svečnike našel in pobral, ktere so bili pravi tatovi izgubili. — Takih in enakih okoljščin je v posameznih primerljajih večkrat najti in ker se resničnost izgovorov ne more vsegdar temeljito dokazati na prvi pogled, je treba globljejeга pretresovanja vseh razmer, sicer se nakopičene osumbe ne morejo ovreči in težka roka pravice vtegne zadeti tudi popolnoma nedolžnega. Toraj treba tehtnost dokazov na tanko pretresovati in nasprotne okoljščine razložiti in vse stvarne, dejanske in osobne razmere v poštev jemati, da se izve čista in gola resnica in vendar še se večkrat v kljub vsej pazljivosti sodnikov, zatožnika in zagovornika zgodi, da je razsodba krivična ali vsaj preostra. — Kolikokrat pa se je treba ozirati na okoljščine, ktere celo opravičujejo postavne odločbe §. 2 črka e in d kazenske postave, vsled kterih je zavoljo zmote ali neogibne sile izključeno hudodelstvo! Od

kod pa bode tudi naj nedolžniši obdolženec vzel tisto mirnost duha, koja je na vse strani pri njegovem zagovoru potrebna, ako se v obzir vzeme potrebnost, vsako njegovo besedo djati na drobno rešeto? Komur se nepotreben dozdeva miren, nepristranski, enako državnemu pravdniku učen zagovornik obdolženca, naj pojde poslušat k kazenskim konečnim obravnavam popolnoma enakih primerljejev, pri kterih eni ni zagovornika, kteri pri drugi obravnavi posreduje in ako poslušalec tudi ni dušeslovec ter ako nima pojma o dokazih kazenskega ravnanja, in akoravno hoče kar najostreje kaznovati vsaki pregrešek, se bode vendar koj prepričal o potrebnosti in nezimerni koristnosti te naprave umnega pravosodja in ne bode zadosti prehvaliti mogel razsvetlenega postavodajstva, ktero nedolžnemu priložnost daja, po znanstvenih načelih odvrniti žugajočo mu krivico in s tem tudi nesrečo, ktere v dosti primerljajih celi svet ne bi popraviti mogel. Torej tudi mi iz lastnega prepričanja sè vsemi drugimi izobraženimi narodi trdno stojimo za napredno izvrševanje pravosodja, kterega vrhunec so porote, kar radi stokrat ponavljamo, akoravno so v zvezi z marsiktero nadležnostjo za porotnike, kteri imajo svoja druga opravila, ki jih med tem zanemarijo in ki tudi terjajo precej duševnega dela, ktero je pri vsaki važni napravi potrebno. Porote so v naprednih državah že tako udomačene vsled velikoletne rabe, da jih svobodoljubni državljani ne bi nikdar več popustili in zamenjali z drugimi sodbanji, ker ravno pri porotah nahajajo tisto varnost življenja in imetka, ktero si želè.

V prihodnjih člankih hočemo boljše na drobno razpravljati dolžnosti in pravice dobrih zagovornikov in nadejamo se, da se bode ta koristna naprava, koja pri nas še le životari, akoravno je že dvadeset let vpeljana, tudi na Slovenskem udomačila in dostojno uvaževala. Nadejamo se, da bomo s tem marsikteri predsodek, mnogo krivih misli odpravili, pozornost mladih pravnikov pa obrnili na koristno napravo, koja je pred vsem pripravna za rabo domačega jezika. (Dalje sledi.)

Hudodelstvo težke telesne poškodbe.

(Spisal dr. V. Leitmaier.)

(Konec.)

VIII. Kako se sedajna kazenska postava razločuje od prejšnega kazenskega zakonika leta 1803 in od načrta novega kazenskega zakonika leta 1867.

b) Od načrta novega kazenskega zakonika (1867).

1. Kar hudi naklep zadeva, tudi načrt novega kazenskega zakonika priznava namen, koga težko raniti, ali komu zdravje težko pokvariti, kajti §. 235 načrta določuje za ta primerljaj v črki *b* višjo kazen od enega do štirih let ječe, oziroma pokorilnice, pa sovražni namen člena 152 k. p. po načrtu ne zadostuje k nalaščni telesni poškodbi, ampak po členu 233 načrta treba je namena, koga telesno poškodovati, hudo ž njim ravnati ali mu zdravje pokvariti.

§. 233 načrta, ki govori o nalaščni telesni poškodbi, namreč veleva: Kdor koga z namenom, ga telesno poškodovati, hudo ž njim ravnati, ali mu zdravje pokvariti, telesno rani ali drugače na zdravji pokvari, se zakrivi, ako je to ranjenje ali pokvarenje težko, hudodelstva, brez tega pa pregreška nalaščne telesne poškodbe.

Iz tega tudi izhaja:

2. Načrt razdeljuje dejanja, ki se po splošnem kazenskem zakoniku kaznujejo, v hudodelstva in pregreške, med tem, ko jih sedajna postava razdeljuje v hudodelstva, pregreške in prestopke. Sedajna postava ne priznava pregreška telesne poškodbe, načrt pa ne priznava prestopka.

Tudi se hudodelstvo po načrtu ne zove „težka telesna poškodba“, ampak „nalaščna telesna poškodba“, ravno tako kakor pregrešek.

3. Načrt priznava „težka ranjenja in pokvarenja zdravja in posebno težka ranjenja in pokvarenja zdravja“.

Načrt ne določuje, kdaj je kako ranjenje ali pokvarenje težko. Tedaj načrt posebno ne priznava določbe sedajne po-

stave, da je poškodba takrat težka, kadar se je poškodovanemu najmanj za dvadeset dni zdravje pokazilo, ali zmožnost, svoj poklic opravljati, odvzela ali da se mu je um zmešal.

Ako bi tedaj načrt obveljal in postal postava, bi sami zdravniki (zvedenci) imeli spoznati, je li je kaka poškodba težka ali ne.

Ker pa zdravoznanstvo, kakor smo to že pred omenili, ne pozna pojma „težka poškodba“, in ker tudi načrt nove postave ne določuje, kakšne poškodbe so težke, ne bodo zvedenci nobene podlage za svoja mnenja imeli. Lehko se bo tedaj zgodilo, da bodo kako poškodbo, ki je za celenje tri tedne potrebovala, eni zdravniki za težko, drugi za lahko spoznali in dosledno bo dotična zborna sodnija storilca v prvem primerljivi za hudodelnika, v drugem pa za pregrešnika imela.

Nam se tedaj dozdeva, da je načrt novega kazenskega zakonika v tem obziru še bolj pomankljiv in nedoločljiv, kakor sedajna kazenska postava. Posebno pa težko je po §. 234 načrta telesno ranjenje ali pokvarenje zdravja, ako je

a) poškodovanemu glas, besedo, vid, sluh ali zarodno zmožnost vzelo, ali za vselej pohabilo, zgubo ali nerabnost noge ali roke, znamenito pohabljenje ali pogrdenje;

b) neozdravljivo telesno bolezen, ali dolgo trajajoče motenje uma;

c) neprestano nezmožnost, svoj poklic opravljati, naklonilo.

4. Načrt nove postave ne priznava določbe člena 153 k. p. Človek tedaj, ki svojega lastnega očeta ali svojo lastno mater ali kako drugo v §. 153 omenjenih osob premišljeno lahko rani ali na životu poškodova, ki se tedaj po sedajnem kaz. zakoniku in sicer po §. 153 zakrivi hudodelstva težke telesne poškodbe, se po načrtu ne zakrivi hudodelstva, ampak samo pregreška nalaščne telesne poškodbe.

Vendar tudi načrt se ozira na žlahto, kajti po §. 235 2. a se hudodelstvo nalaščne telesne poškodbe z višjo kaznijo

od 1 do 4 let ječe, oziroma pokorilnice kaznuje, če je bilo hudodelstvo doprinešeno na žlahtniku v navzgorni ali navzdolni vrsti ali na zakonskem tovarši.

5. Določeb §. 155 črk. *b*, *c*, *d*, in *e* k. p., da je namreč poškodovanje težko in se kaznuje s težko in poostreno ječo od 1 do 5 let, ako iz njega pokaženje zdravja, ali nezmožnost svoj poklic opravljati, najmanje za 30 dni nastopi, ali ako je dejanje s posebnimi mukami za poškodovanega združeno, ali se je napad v zvezi z drugimi ali pa zasedno zgodil, ali je poškodba postala življenju nevarna, načrt nove kazenske postave ne priznava.

6. §. 156 k. p. in §. 234 načrta, kateri člen, kakor smo gori omenili, govori o posebno težkih telesnih ranah, in pokvarenji zdravja, sta skorej enakoglasna, le da se v prvem členu ne govori o zgubi noge, med tem ko drugi člen tudi zgubo kake noge za posebno težko ranjenje ima.

7. Določbe člena 157 k. p., da se namreč v onih primerljajih, v katerih je bil kdo pri tepenji, ali pri hudem ravnanji, proti njemu započetem, težko poškodovan, v katerih je pa težka poškodba nastopila samo po zedinjenji nasledkov pohabovanja ali hudega ravnanja, od več ljudi započetega, ali v katerih se ne more dokazati, kdo je težko poškodbo prizadjal, vsi tisti, ki so se pokvarjenega lotili, tudi izrekó krivi hudodelstva težke telesne poškodbe, tudi načrt priznava le s to preuredbo, da načrt ne terja lotenja, ampak samo, da se v teh primerljajih vsi hudodelstva zakrivijo, ki so se vdeležili pri napadu, boju ali tepenji z namenom, ki gre na to.

§. 240 načrta namreč veleva: Ako se ne more dokazati, kdo je v takem primerljaji (če je bil namreč kdo pri kakem napadu, boju ali tepenji, od več osob proti njemu započetem, težko ranjen ali na zdravji pokvaren) poškodovanemu to težko ranjenje ali pokvarenje zdravja prizadejal, ali ako je nastopil nasledek le iz zedinjenja silnosti, od več osob započetih, se imajo vsi, ki so se pri tem napadu, boju ali tepenji z namenom, na to (namreč na napad, boj ali tepež) obrnjenem,

vdeležili, hudodelstva težke telesne poškodbe za krive spoznati in v pokorilnico 4 mesecev do enega leta obsoditi.

8. Kaj kazen zadeva, veleva §. 235 načrta:

Hudodelstvo nalaščne telesne poškodbe se, ako je obdolžencu dotični hudi naklep v velikem stresu srca hipoma prišel, in če ga ja hitro izpeljal, z ječo, v drugih primerljajih pa, kakor tudi, če je bilo doprinešeno pri boju, s pokorilnico tako le kaznuje:

1. praviloma od 4 mesecev do enega leta,

2. od 1 do 4 let, če je bilo

a) hudodelstvo doprinešeno na žlahtniku v navzgorni ali navzdolni vrsti ali na zakonskem tovarši,

b) če je hudobnež namen imel, težko raniti ali zdravje težko pokvariti, ali

c) če je kaka posebno težka poškodba §. 234 nastopila;

3. od 4 do 8 let, ako se pod b) in c) omenjeni okoljščini združite.

Iz teh določeb je jasno in lahko razvidno, kako se načrt nove kazenske postave od sedajnega kazenskega zakonika zastran kazni razločuje.

Pristavek. Članke o hudodelstvu težke telesne poškodbe, ktere je nemški pravoslovec v slovenskem jeziku spisal, priporočujemo v resnoben preudarek vsem slovenskim pravoznancem in rodoljubom, da je prvi znanstveno pretresujejo, ker imajo z dotičnim predmetom kakor sodniki, državni pravdniki ali zagovorniki opraviti, poslednji pa, da pomagajo ljudomilo to hibo slovenskega naroda s podukom in svarjenjem s časoma odpraviti ali vsaj umanjšati, ker je dovolj priložnosti v mnogostranskem življenji, da se preobilne telesne moči in pogum za koristne namene porabijo. Gospoda pisatelja pa prosimo, naj svoje bogate duševne moči v prid človeštva in v spodbudo svojim vrstnikom še večkrat porabiti blagovoli v našem listu, kateri je že precej razširjen po Slovenskem. Pričakovati se sme, da se bodo mlajši pravniki slovenski tudi marljivo dela poprijeli, ako se hoče jezik vpeljati v javno življenje.

Vr.

Alj se prevzeme poroštvo z besedami: „dober stojim za njega“? — (§. 1346 ob. drž. zak. in člen 281 trgov. zak.)

Po obsegu tožbe, katero je Janez S. pod prostovoljnim namestovanjem Franceta L. zoper Petra V. zavoljo terjatve 299 gld. iz poroštva za Dragotina V. vložil, je Janez S. poslal svojega računovodjo Franceta L. k obtožencu s tem naročilom, naj ga praša, alj bi smel dati njegovemu (toženčevemu) sinovcu Dragotinu V. v J. blago, ali bo on za njega porok in v tem slučaju, ko bi Dragotin V. ne plačal, za njega dolg plačal. France L. je neki toženca vse to prašal in ta mu je odgovoril: „Dragotin V. je vrl in marljiv mož, za njega stojim“.

Vsled tega odgovora je Janez S. Dragotinu V. dal blago in je zdaj, ker je ta postal nezmožen plačati, tožil Petra V. naj mu on plača po Dragotinu V. storjeni dolg za kupljeno blago v znesku 299 gl.

C. kr. okrožna kakor trgovska sodnija v Kraljevem Gradcu je z rabsodbo od 14. junija 1870, št. 3612 tožnika nepogojno odbila, ker je bila mnenja, da toženec, akoravno je na prašanje Franceta L. gori omenjeni odgovor dal, s tem vendar ni resno in določno rekel, da poroštvo za Dragotina V. na se vzeme; ker namen prašanja je očitno bil ta, od toženca zanesljivo izvedeti, ali se sme Dragotinu V. upati ali ne, in toženčeve besede se po njihovem naravnem pomenu le kakor pohvala Dragotin V-ove trdnosti in poštenosti vzemati morejo, posebno ker toženec na predlog, naj bi za Dragotina V., ko bi treba bilo, plačal, nič ni rekel.

C. kr. česka deželna nadsodnija pa je z rabsodbo od 11. oktobra 1870, št. 32968 prvosodnijsko rabsodbo premenila in po tožnikovem zahtevanju v tem slučaju spoznala, ako tožnik z določilnima prisegama, ki ste se mu naložile, dokaže, da je Francetu L. res naročil, tožencu gori omenjena prašanja staviti in da je France L. to tudi v resnici storil. Razlogi te rabsodbe so sledeči:

Toženec Peter V. priznava, da je Francetu L. vsled prašanja, ali bi Janez S. Dragotinu V. smel dati blago, odgovoril: „Dragotin V. je vrl marljiv, za njega dober stojim“.

Samo po sebi bi te besede le veljale kot priporočilo; ako pa se dokaže, da je France L. vsled tožnikovega naročila toženca prašal, bi li tožnik mogel dati Dragotinu V. blago, ali bode za njega porok in v tem slučaju, ko bi Dragotin V. ne plačal, njegov dolg za-nj odrajtal, se te besede kot vzetje stavljenih pogojev gledé upa za Dragotina V. in torej kot poroštvena pogodba pokažejo, ktera toženca po čl. 281 kup. zak. za nerazdelnega dólžnika za blago, ki bo ga Janez S. Dragotinu V. dal, napravi in na vgovor, da so te besede nedoločne, se ne more obzir jemati, ker se poroštvo kot neomejeno in tedaj kot določno pokazuje. Ker pa je toženec priznal, da se je Dragotinu V. blago, kolikor ga ni prodal, zapečatilo in se tožniku zamuda, ki bi ga ob pravico terjatve pripravila, ne more očitati, ste naloženi določilni prisegi, na kateri se je spoznalo, razsodilni:

V prošnji za dosojó, ktero je toženec zoper to razsodbo vložil, se je poudarjalo, da sodnik mora, če tudi bi se besede „za koga stati“ kot poroštveno izrečenje vzemati mogle, po členu 278 kup. zak. voljo pogojnikov izvedeti, ne pa se samih besed držati.

V tem slučaju pa nikakor ni misliti, da je toženec, brez da bi ga njegov sinovec bil poprosil, zanj poroštvo hotel prevzeti in to brez najmanjega lastnega prida in le vsled prašanja, ki mu ga je tujec stavil.

Ne da se verjeti, da se je toženec brez ktereга vidnega nagiba tako težko zavezati hotel in to še v nedoločeni meri, kar se med trgovci brez najvažnijih razlogov ne nahaja, med tem ko se vsaki dan pripeti, da se zastran zanesljivosti trgovcev poprašuje.

Z besedami: „temu smete blago dati, za tega stojim“, je toženec le svoje prepričanje o Dragotin V-ovi trdnosti in

zanesljivosti hotel izreči in le v tem smislu imajo pameten pomen, med tem ko so kot prevzete poročstva vse preveč nedoločne in splošne.

C. kr. najvišja sodnija je nadsodnijino razsodbo potrdila iz sledečih razlogov:

Ako tožnik dokaz o okolščinah, ktere je deželna nadsodnija v načrt prisežnih besed vzela, izpelje in s tem posebno dokaže, da je France S. v njegovem imenu toženca prašal, ali bi smel tožnik njegovemu sinovcu dati blago, ali bo on (toženec) za svojega sinovca porok in v tem slučaju, ko bi ta ne plačal, za njega dolg odrajtal, je popolnoma opravičeno, ako se obtoženec na platež obsodi, ker se po tem odgovoru „za njega stojim“, kterega je toženec dal, ne more drugi pomen dajati, kakor da je toženec vzel poročstvo v polni meri na se, in se zavezal, odrajtati dolg Dragotina V., ako ta ne bode plačal. Ako bi toženec te dolžnosti ne hotel na se vzeti, bi moral na to določno prašanje zanikaven odgovor dati, ne pa pritrjavnega, kakor je storil.

(Razsodba najviše sodnije od 27. aprila 1871, št. 807.)

Nujni dediči, kteri daritev zapustnikovo razdirajo, morajo dokazati, da ni imel zapustnik o času daritve dvakrat toliko, kolikor je podaril. Soštevanje zapuščine z darilom ne zadostuje za dokaz, koliko je imel zapustnik o daritvi.

Leopold B. je zapustil po svoji smrti iz prvega zakona sedem otrok in dva vnuka po enem že umrlem sinu, potem svojo drugo ženo in enega sina iz drugega zakona. V svoji oporoki si je postavil svojo ženo za dediča ter je vsakemu vseh devetero mlajših rodov 500 gl. volil (legiral). Ker je čista zapuščina 4339 gl. 13 kr. sr. iznašala, od ktere je na vsaki rod kot dolžni del 241 gl. $4\frac{1}{16}$ kr. prišlo, se dolžni del nobenemu rodu ni prikralil. Pet otrok prvega zakona in varuh obeh vnukov pa so trdili, da mora zapuščina mnogo

veča biti in njih zastopnik je pri enem naroku med tekom zapuščinske obravnave pokazal odstopno pismo, s katerim je zapustnik svoji drugi ženi leta 1843 terjatev 15.000 gl. sr. odstopil in v katerem je določno izrekel, „da je gledé odstopne vrednosti splačan“. Ko je po tem zastopnik otrok vdovo in dednico prašal, je li odstopno vrednost v gotovem plačala, je odgovorila: „ne, moj mož mi jo je podaril“. Na podlagi tega odgovora, ki se je v zapisniku zaznamoval, in odstopnega pisma se je zoper dednico vložila tožba z zahtevom, naj se odstopna vrednost kot terjavina v popis zapuščine postavi in toženka 15.000 gl. sr. sè 4⁹/₁₀imi od dneva tožbe računjenimi obrestmi v Leopold B-ovo zapuščino plača.

Tožba se je opirala na to, da je odstop očitno plačilen, ker se na eni strani daritve ne domnevajo, na drugi pa besede odstopnega lista, da je odstopnik gledé odstopne vrednosti splačan, dokazujejo, da je odstopnik odplačilen odstop v mislih imel. Ker pa je toženka pri naroku sama povedala, da odstopne vrednosti ni plačala, torej mora to zdaj storiti.

Ta tožba se je v I. in II. stopinji odbila in tožniki so vložili novo, v kateri so trdili, da je odstop gori omenjenih 15.000 gl. neodplačilen, torej v resnici daritva. Zapustnik je o času daritve imel samo unih 15.000 gl. sr., ki jih je podaril in unih 4339 gl. 13 kr. sr., ki so po njegovi smrti kot njegova čista zapuščina ostali, vsega skupaj tedaj 19.339 gl. 13 kr. sr.

Ker so vsi njegovi mlajši, kateri imajo pravico do dolžnega dela, že o času daritve živeli, torej je imel pravico, le polovico svojega premoženja t. j. 9669 gl. 36¹/₂ kr. sr. razdariti. Ker pa je 15.000 gl. sr. razdaril, je dopuščeni znesek za 5330 gl. 23¹/₂ kr. sr. prekoračil, ktere tožniki po razmeri t. j. vsaki 9. del nazaj zahtevajo. K unim 241 gl. 4 kr., kateri so se na podlagi popisa premoženja vsakemu tožniku kot dolžni del odmerili, še tedaj toženka vsakemu mora pridjati 592 gl. 16 kr. sr., da bo vsaki tožnik ves svoj dolžni del 833 gl. 20 kr. dobil.

V teku dalje ravnave se je vnel prepir zastran dolžnosti dokazovanja, kateri se iz spodej navedenih razlogov razvidi.

Prva stopinja je spoznala po tožnem zahtevanju iz sledečih razlogov:

Po §. 951 o. d. z. ne more nihče, ki ima ob času darovanja kaj zarodnikov, katerim je zavezan dolžni del zapustiti, njim na škodo storiti daritve, ki bi polovico njegovega premoženja presegala. Ako je kdo to mero prestopil, in le-ti zarodniki morejo po njegovi smrti dokazati, da čista zapuščina njegova ne dosega polovice tistega premoženja, katero je o času daritve imel, smejo od obdarjenca presežek, ki ga je zoper postavo prejel, po razmeri nazaj terjati.

Kdor tedaj trdi, da se mu je s takovo daritvo dolžni del prikratil, mora dvoje dokazati: 1. daritev samo, 2. da je znesek čiste daritve zapuščine v primeri z daritvo manjši, kakor polovica premoženja, ki ga je daritelj ob času daritve imel. — Gledé druge točke je dovolj, ako se dokaže darovani znesek in znesek čiste dariteljeve zapuščine, kateri zadnji znesek pa se že iz spisov zapuščinske obravnave razvidi in od tožnika, kateri se na dolžnem delu za prikratenega ima, kakor v tem slučaju, se ne more zahtevati še dalji dokaz, da umrli o času daritve ni imel drugega premoženja, kakor kar ga je daroval in po svoji smrti zapustil; kajti le istinite reči se dajo dokazovati, ne pa nikavne. Vrh tega pa ta, ki trdi, da je zapustnik o času daritve še drugo premoženje imel (in to more le obdarjenec biti, od kterega se dopolnitev dolžnega dela terja) že po §. 104 ob. sod. postop. dejanje, katero trdi, dokazati mora.

Da je v pričujočem primerljeji toženka od zapustnika v resnici terjatev 15.000 gl. sr. v dar dobila, je sama priznala, kar zapisnik spričuje. Če tudi bi ta njena izpovedba imela moč le zunaj sodnijskega priznanja, zadostuje vendar le zahtevam §. 110 ob. sod. postop. in tožnike od daljega dokazovanja daritve odvezuje. Sicer pa se je to priznanje tudi v pričujoči pravdi ponovilo, kakor na primer v ugovoru. Be-

sede, ki se v odstopnem pismu nahajajo, da je namreč odstopnik gledé odstopne vrednosti splečan, toženčinemu priznanju ne morejo nikakor jemati dokazalne moči, ker te besede ne potrjujejo gotovega plačila in ker se po §. 940 o. d. z. bistvo daritve zavoljo tega ne spremeni, ako se je storila iz hvaležnosti, ali zavoljo obdarjenčevih zaslug, ali v posebno plačilo; če obdarjenec le ni imel poprej nobene tožbene pravice do tega, česar pa v pričujočem primerljeji toženka sama ne trdi.

Kar se tiče prikratbe dolžnega dela se ima pred vsem darovanih 15.000 gl. sr. s čisto zapuščino 4339 gl. 13 kr. sošteti in pokaže se skupno premoženje 19339 gl. 13 kr., katerega polovica 9669 gl. 36 $\frac{1}{2}$ kr. sr. daritev 15.000 gl. daleč presega in očitvidna je tedaj prikratba. Ker pa je zapustnik v svoji oporoki od 5. nov. vsakemu izmed tožnikov 500 gl. volil in se po §. 787 o. d. z. nujnim dedičem vse po volilih ali po drugih zapustnikovih naredbah v resnici iz zapuščine dobljeno pri odločevanju dolžnega dela v račun jemlje in ker je toženka vsakemu izmed tožencev 500 gl. tudi že izplačala, torej se mora od 833 gl. 20 $\frac{1}{8}$ kr. sr., kateri so se kot dolžni del za vsaki rod zračunili, 500 gl. odšteti in pokaže se 333 gl. 20 $\frac{1}{8}$ kr., katere še toženka vsakemu izmed tožečih nujnih dedičev kot dopolnitev plačati mora.

Deželna nadsodnija na Dunaji je prvosodnijsko razsodbo zavrgla in najvišja sodnija z razsodba od 29. aprila 1856, št. 3919 nadsodnijski izrek potrdila. Razlogi: Tožniki trdijo, da darilo 15.000 gl., katero je Leopold B. svoji ženi, sedajni toženki, naklonil, polovico njegovega premoženja, ki ga je ob času daritve imel, presega in da je njegova čista zapuščina manjša, kakor polovica tega premoženja.

Za presojevanje te trditve je gotovo treba, da se dokaže, kako veliko je zapustnikovo premoženje ob času daritve bilo, ker še le po tem se more soditi, ali je daritelj več, kakor polovico svojega takratnega premoženja podaril in tudi, če ne

dosega njegova čista zapuščina, ki je dokazana, polovice njegovega premoženja, ki ga je ob času daritve imel.

Ker že po splošnih pravilih sod. postopnika tisti, ki dogodek za sebe navaja, ta dogodek dokazati mora, če ga nasprotnik zanika in ker §. 951. o. d. z. zlasti od dariteljevih zarodnikov, ki daritev kot nepostavno spodbijajo, zastran tega zahteva dokaz, ni dvombe, da bi tožniki velikost premoženja, ki ga je daritelj ob času daritve imel, dokazati morali, ker svoje zahtevanje ravno na to opirajo, da darovani znesek polovico takratnega premoženja njihovega očeta presega. Tega pa tožniki niso dokazali, ker samovoljno in nevtemeljeno je, ako vzemajo, da je takratno premoženje njihovega očeta enako bilo darovanemu znesku 15.000 gl. in čiste zapuščine 4339 gl. 13 kr., ker se velikost ktereга premoženja ob določenem času ne dokaže s tem, ako se posamezni deli ob različnih dobah dokazati dajo in ker obtoženka izrekoma zanikuje, da je premoženje njenega moža ob času daritve samo toliko znašalo, kolikor darilo in čista zapuščina po njegovi smrti osem let pozneje.

Trditev tožnikov, da bi tistim, ki imajo pravico do dolžnega dela, to dokazati celo nemogoče bilo in torej predpis §. 951 o. d. z. prazen, je kriva, kakor tudi dalja trditev, da se dokaz, ki se od zarodnikov zahteva, se ne ozira na premoženje, ki je ob času daritve bilo, temuč le na razmero zapuščine k premoženju ob času daritve.

Daritev je le takrat nepostavna, ako se dokaže, da je njeni znesek polovico takratnega dariteljevega premoženja presegal. Da pa se to presoditi more, je ravno treba, da se velikost takratnega premoženja dokaže in ta dokaz je tudi zaradi tega potreben, da se misliti more, da čista dariteljeva zapuščina ne dosega polovice premoženja, ktero je ob času daritve imel.

Ako pa tožniki vzemajo, da je skupni znesek darila in čiste zapuščine enak premoženju, ki ga je daritelj ob času daritve imel, in potem darilo primerjaje sklepajo, da čista

zapuščina polovice unega premoženja ne dosega, torej domnevajo pri tem računjenji, da je daritelj ob času daritve samo darovanih 15.000 gl. in unih 4339 gl. imel, kateri so se 8 let pozneje, kot njegova zapuščina našli. Na to domnevo, ker jo toženka zanikuje, pa se sodnija tem manje sme ozirati, ker tožniki drugot sami trdijo, da se je njihovemu očetu 1836. leta pogojena kupnina za prodano hišo razun unih 15.000 gl., ki so se na hišo vknjižili in ktere je oče leta 1843 toženki daroval, še 13.840 gl. v gotovem izplačalo. — Ravno tako nevtemeljna je trditev tožnikov, da tožnica mora dokazati, da je zapustnikovo premoženje ob času daritve več znašalo, kakor 19.339 gl. 13 kr. sr.; kajti tožničina dolžnost ni, dokazati, da se postavni pogoji, vsled kterih bi daritev nepostavna bila, ne nahajajo, ampak tožniki temveč morajo dokazati, da se uni pogoji nahajajo, to je, da je darilo polovico presegalo dariteljevega premoženja, ki je ob času daritve bilo in ga tedaj tožniki dokazati morajo.

Ker pa tožniki tega niso dokazali, se je njihova tožba odbiti morala.

O zastaranji hudodelstev z obzirom na §§. 229 in 531 kaz. zak. gledé na pregreške in prestopke.

C. kr. okrožna sodnija v Jičinu je z rzsodbo dné 27. septembra 1869, št. 4131 Petra K., Franca K. in Henrika K. v §. 489 kaz. zak. omenjenega zadolženega kanta vsled §. 532 reda kaz. pravde zarad zastaranja spoznala za nekrive.

Vsled pritožbe c. kr. državnega pravdnštva je c. kr. nadsodnija Pražka rzsodbo prvega sodnika spremenila in zatožence omenjenega pregreška spoznala za krive, ker se zarad tega, ko zatoženci storjene škode niso popolnoma popravili, po določbi §. 531 kaz. zak. o nastopu zastaranja ne more govoriti.

Zatoženci so v svoji zoper to rzsodbo podani pritožbi skušali dokazati, da po §. 229 kaz. zak., ako hudodelstva in kazni nehajo, pri nahajanji drugih postavnih pogojev zadostuje,

da obdolženec, kolikor lastnost hudodelstva dopušča, po svoji moči škodo popravi.

V §. 531 kaz. zak., kateri pogoje za zastaranje pregreškov in prestopkov našteva, ni sicer razločno stavljen pogoj, da ima obdolženec po moči škodo popraviti, meniti se pa mora dosledno, da tudi tukaj zadostuje povrnitev škode po moči obdolženca, ker ni vzroka misliti, da bi postava zastaranju hudodelstev hotela prednost dajati pred zastaranjem pregreškov in prestopkov.

Ker so tedaj prezadolženci Peter, Henrik in France K. svoje celo premoženje svojim upnikom odstopili, ker se dalje niso zakrivili nobenega skrivanja ali odstranjenja premoženja, temveč je dokazano, da zatoženci iz tega pregreška nimajo ne le prida, temuč so tudi po svoji moči škodo popravili in ker je naposled pred napovedanim in razglašenim konkurzom, kakor je bilo v razsodbi prvega sodnika dokazano, za zastaranje potrebni čas že prešel, in se oni v tem času niso zagrešili s kakim hudodelstvom, pregreškom ali prestopkom, je vsakakor nastalo zastaranje kaznjivosti. C. kr. najvišja sodnja je vendar nadsodnijsko razsodbo potrdila.

Razlogi:

§§. 531 in 532 kaz. zak. zapopadajo pogoje, pod katerimi pregrešek ali prestopok zastara ali nehá.

Ti pogoji se vendar ne nahajajo v tej kazenskej zadevi.

Po določbi §. 531 kaz. zak. zastara ter neha pri pregreških in prestopkih preiskava in kazen potem še le, kadar je bil storilec škodo popravil.

Pritožniki so sicer res svoje premoženje svojim upnikom prepustili; ker so pa poslednji le nekoliko plačila za svoje terjatve dobili, se ne more reči, da so bili popolnoma odškodovani.

Pritožniki se toliko manj smejo zanašati, da bi bili nekrivi spoznani, ker se §. 229 kaz. zak., kateri pogoje zastaranja pri hudodelstvih našteva, in kateri le odškodovanje po moči storilca zahteva — na pregreške in prestopke ne da obračati, kajti analogija v kazenskih zadevah je nedopustljiva.

Zastran odpisanja zemljiščnih kosov po postavi od 6. februarja 1869, št. 18 drž. zak. niso vknjižbe zadržek.

Janez G. je v svoji c. kr. okrajni sodnji v Dubi dné 19. januarja 1870 predloženi vlogi prosil:

1. za odpis zemljišča št. 86, ki mu je mera en oral 1636 štirjaških sežnjev, oziroma po novi meri sledečih zemljiščnih kosov: št. 307, ki mu je mera 1390 štirjaških sežnjev, št. 307/b, ki mu je mera 1385 štirjaških sežnjev, št. 308, ki mu je mera 172 štirjaških sežnjev, št. 309, ki mu je mera 251 štirjaških sežnjev in št. 310, ki mu je mera 745 štirjaških sežnjev od Ignacij P-ovega posestva št. 23. v S., — za napravo posebnega izpiska iz zemljiščnih knjig, za vpis odpisanih kosov in za vknjižbo lastninske pravice na odpisane kose — za njega na podlagi kupne pogodbe dné 16. januarja 1870, izpiska iz fasijske knjige občine S. in dopuščenja okrajnega poglavarstva v Dubi dné 24. novembra 1869, št. 3561 po določbi §. 1 postave dné 6. februarja 1869, št. 18 drž. zak., in

2. za izbris ondi vpisane skupne zastavne pravice Tereze G., Jožefa G., Franceta G. in Jozefe F. na podlagi odstopnega od omenjenih upnikov izdanega pisma dné 7. grudnia 1869. Ne le c. kr. okrajna sodnja Dubska, temuč tudi c. kr. nadsodnja Češka ste to prošnjo odbili, ker so terjatve za Terezo G., Jožefa G. in Franca G. zavarovane, zaradi katerih so vpisani upniki v odpis brez prenosa vknjiženih terjav dovolili, zdaj za Dubsko hranilnico zavarovane, odstopno pismo teh upnikov pa ni priloženo, in ker se v smislu §. 1 postave dné 6. februarja 1869, št. 18 drž. zak. ni prosilo za prenos zastavnih pravic, vknjiženih na posestvu št. 23 v S. na odpisane kose.

Prošnjik Janez G. je v svojem prizivu trdil,

a. da je po izpisku iz fasijske knjige in dopuščenji okrajnega poglavarstva z obzirom na dvorna dekreta dné 2. marca 1795, in 21. novembra 1796 dokazano, da je zemljišče št. 86 oziroma odmerjeni kosi št. 307, 308, 309 in 310 skladni del posestva št. 23,

b. da prošnjiku ni posebno zahtevati treba, da bi se vsi dolgovi in bremena, na omenjenem posestvu vpisani prenesli na odpisane kose kot skupne zastave, ker to že tako §. 1 postave dné 6. februarja 1869, št. 18 drž. zak. razločno veleva in ker se je prošnjik na to postavo razločno opiral in

c. da je odstopno pismo upnikov Tereze G., Jožefa G., in Franceta G. izdano dné 7. grudna 1869 ter da ga je prošnjik že s prošnjo za vknjižbo podano dné 19. januarja 1869 sodnji predložil, s tem pa zadobil predstveno pravico pred hranilnično še le 21. januarja 1870 podano prošnjo za vpis odstopnega pisma zastran zgorej omenjenih upnikovih terjatev in ker se imajo prošnje po vrsti predloženja reševati, torej prošnji za izbris ne sme na poti biti ta odstop na omenjeno hranilnico.

C. kr. najvišja sodnija je razsodbi prvega in drugega sodnika zavrгла ter prošnjiku na podlagi priloženih pisem dovolila odpis zgorej omenjenega zemljišča št. 86, ki mu je mera 1 oral in 1536 štirjaških sežnjev, oziroma po novi meri v popravljeni skupni meri 2 orala 743 štirjaških sežnjev od posestva št. 23 v S., po tem napravo posebnega izpiska iz zemljiščne knjige za odpisane kose in ob enem prenos vseh na posestvu št. 23 v S. vpisanih pravic in sicer zastavnih pravic kót vkupnih zastav na odpisane kose, po tem vknjižbo lastninske pravice za njega in naposled knjižni izbris posebno omenjenih skupnih zastavnih pravic iz glavnega posestva na odpisane kose prenešenih. Razlogi so se opirali tudi na to, da po dokazu priloženega izpiska iz zemljiščnih knjig obsega posestvo št. 23 v S. 33 oralov 379 štirjaških sežnjev njiv, 3 orale 702 štirjaških sežnjev travnikov, vrtov in pašnikov in 6 oralov 1314 štirjaških sežnjev gozdov, po izpisku iz fasijske knjige in po dopuščenji politične gospodske je pa nedvomljivo, da je v tem posestvu ravno tudi zapopadeno zemljišče št. 86, ki po stari meri obsega 1 oral 1536 štirjaških sežnjev, po novi meri pa odmerjene kose št. 307/a, 307/b, 308, 309 in 310. Postava izdana dné 6. februarja

1869, št 18 v §. 1 razločno veleva, da se pri napravi posebnega izpiska iz zemljiščnih knjig za odmerjene in od glavnega posestva odpisane kose imajo na posestvu vpisane pravice in sicer zastavne pravice kot skupne zastave prenesti na odpisano zemljišče, torej prošnjiku Janezu G. ni treba zato posebno prositi, sicer je pa on tudi to vsaj posrednje res v misel vzela, ker se je v II. odstavku svoje prošnje in v ondešnjem zahtevanju razločno na §. 1. zgorej omenjene postave opiral in potem prosil za izbris več vkupnih zastavnih pravic iz odpisanega zemljišča, ktera prošnja ima le svoj pomen, ako se na glavnem posestvu vpisane pravice na odpisano zemljišče kot skupne zastave preneso. Naposled so prošnji priložena izbrisna izrečenja za izbris vknjiženih pravic v II. odstavku *a. b. in c.* v misel vzeta; na podlagi teh izrečenj je prošnjik z vlogo de pr. 19. januarja 1870, št. 344 prosil za izbris, odstopno pismo je bilo pa še le s prošnjo de pr. 21. januarja 1870, št. 358 sodniji predloženo, toraj prenos omenjenih terjatev na hranilnico ne more motiti prošnje za izbris.

Ako se zanika pristnost in lastnost poslednje volje, nimajo postavni, ampak dediči iz oporoke tožno pot nastopiti.

France E. je v Tominu dné 26. julija 1870 umrl in zapustil nekoliko premoženja in več bratov in sester.

V njegovem stanovanji se v neki shrambi najde pismo z nadpisom „zapisje“; datirano dné 16. junija 1870. V tem pismu on pravi, da polovica njegovega premoženja sliši Mariji P., in v pripisu nahaja se opazka, da se ima ta polovica premoženja tej osobi precej po njegovi smrti izročiti.

Na podlagi tega pisma je Marija P. 22. avgusta 1870 dedovino in sicer polovico pogojno nastopila in ob enem prosila, naj se ji izroči polovica premoženja v oskrbovanje in uživanje.

Zapustnikovi bratje in sestre so se z vlogo dné 3. avgusta 1870, št. 3514 na podlagi postave za dediče izrekli in

sicer k celi zapuščini. Sodnija izrečenje postavnih dedičev sprejemša, je njim in njihovim pravnim naslednikom izročila zapuščino v oskrbovanje in uživanje. Tudi pogojno izrečenje Marije P. je sodnija sprejela, drugi del prošnje zadevajoči izročitev polovice zapuščine v njeno oskrbovanje in uživanje je pa zavrgla.

Ker so si bila izrečenja oporočnih in postavnih dedičev med seboj navskriž, je sodnija ob enem na zaslišanje obeh strank dan odločila in pri odločeni obravnavi se je tudi govorilo o oskrbovanji in uživanji zapuščine.

Pri obravnavi so postavni dediči spodbijali ne le pristnost zgorej omenjenega pisma, temuč celo temu pismu odrekli tudi lastnost poslednje - voljne naredbe sploh.

C. kr. okrajna sodnija Tominska je vsled te obravnave z odlokom dné 15. oktobra 1870, št. 4536 razsodila, da se zapuščina postavnim dedičem sicer izroči v začasno oskrbovanje, da se jim pa vendar naroča, zoper oporočno dedujo Marijo P. podati tožbo na ovržbo dedinske pravice.

Na pritožbo postavnih dedičev zoper zadnji del dotičnega prvosodnijskega odloka je primorska nadsodnija ta odlok spremenila ter zaukazala, da ima oporočna dednja Marija P. zoper postavne dediče kot tožnica pravdo začeti in sicer zarad tega, ker more po določbi §. 136 ces. patenta dne 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak. v prepiru med postavnim dedičem in onim iz prav narejene in zastran nje pristnosti nespodbijane poslednje volje le prvi pravdo začeti, da so pa v tej zadevi postavni dediči razločno odrekli, da bi bil zapustnik priloženi sostavek lastnoročno pisal in podpisal in pristnost tega pisma tudi v svojem konečnem govoru vnovič spodbijali in da toraj Marijo P. prvo veže dolžnost, dokazati veljavnost na njeno korist storjene poslednje volje.

Vsled izvanrednega priziva Marije M. je najvišja sodnija nadsodnijski odlok opiraje se na nadsodnijske razloge potrdila z razsodbo od 22. marca 1871, št. 3129.

Sodnije imajo razsojati, kateremu ubožnemu zalogu pripade tretjina brez oporoke zamrlega svetnega duhovnika, — upravne oblastnije pa o ubožtvu koga iz zapustnikove rodovine.

Na Češkem se je vnovič primerilo, da so po katoliških duhovnih brez oporoke umrlih, namreč po dekanih Francetu B. v D. in Martinu N. v S. med političnimi in sodnijskimi oblastnijami, gledé na tretjino za uboge mnogoteri dvomi in pomiselki navstali. V tej zadevi se je obširno obravnovalo, in ker deželno namestništvo Češko in ondešnja nadsodnija niste bile istega mnenja, je poslednja najvišji sodnji obravnavo predložila, ktera se je zastran vprašanja o pristojnosti obrnila do ministerstva notranjih zadev.

Pri teh prepirnih primerljajih gre namreč za soglasje pristojnosti na te dve vprašanji:

1. kdo je pristojen za razsojanje vprašanja, kateri občini oziroma kateremu zalogu za uboge gre tretjina za uboge po svetnem duhovnu, brez oporoke umrlem, in

2. kdo je pristojen razsojevati o dedinskih pravicah ubogih žlahtnikov brez oporoke umrlega svetnega duhovna do tretjine za uboge?

Kar zadeva prvo vprašanje, ne izhaja — nasproti različnemu mnenju nižjih oblastnij o pristojnosti do razsoje tega vprašanja — med namestništvom in nadsodnijo nikakoršna različnost misli, ker obe oblastniji priznavate z obzirom na določbe §§. 125 in 126. ces. patenta dné 9. avgusta 1854, drž. zak. št. 208 pristojnost obravnavalnej oblastniji. Temu mnenju je tudi najvišja sodnija pristopila.

Kar pa tiče drugo vprašanje, imajo li o obrnitvi tretjine za uboge po svetnem duhovnu brez oporoke umrlem ubogim žlahtnikom sodnijske ali upravne oblastnije razsojevati, se namestnija in nadsodnija niste izrekle.

Namestnija je trdila, da so v teh zadevah sodnije pristojne, ker je iskanje omenjenih pravic pri političnej oblastniji p o prisojilu zapuščine samo po sebi neveljavno, pred

prisojilom zapuščine pa zaradi tega nemogoče, ker se še le po prisojilu zapuščine pripoznava postavna dedinska pravica, brez katere bi se pravica do tretjine za uboge še celó staviti ne mogla.

Nadsodnji se pa ne zdi vtrjena pristojnost sodnij, ker se nikjer ne nahaja kako vodilo, katero bi sodnijsko pristojnost za te zadeve vpeljalo, in ker se tukaj tudi ne govori o nobeni pravni podstavi, kajti ubogi žlahtniki nimajo do tretjine za uboge nikakor nepogojnega pravnega naslova, temuč tudi le smejo zahtevati, da se jim tretjina za uboge nakloni, toraj je vsakokrat dobiti ne morajo, in takošna prisojila se opirajo prav za prav le na odpoved do dedovine upravičenih ubožnih zalogov v prid ubogih žlahtnikov.

Najvišja sodnja se je v tem vprašanji pridružila nadsodnijskemu mnenju, ker je obravnavalni oblastnji po postavi za nasledstvo v zapuščini duhovnikov samo zapovedano, iz zapuščine brez oporoke umrlega svetnega duhovnika odkazati tretjino revnim in sicer istega kraja, v ktereга spada tretjina za cirkev; če pa in kateri žlahtniki in po ktereji meri na podlagi dokazane revščine iz te tretjine za uboge deleže dobiti zamorejo, to pa ne spada v področje sodnij. Dvorni dekret dné 23. avgusta 1799 št. 475 zbirke pravosodnih postav to razločno pripoznava, in razsojanje o takošnej pravici žlahtnikov političnej oblastnji odkazuje.

Ministerstvo notranjih zadev je z dekretom dné 20. oktobra 1870, št. 13475 svoje mnenje najvišji sodnji razodelo, kakor sledi:

Kar zadeva pristojnost o razsojanji vprašanja, kateri občini oziroma kteremu zalogu za uboge ima pripasti tretjina za uboge po svetnem duhovniku brez oporoke umrlem, v kterem obziru ste deželno poglavarstvo in nadsodnja v Pragi ene misli, ker obe višje oblastnji obravnavalnej oblastnji pripoznavate pristojnost o razsoji tega vprašanja, je ministerstvo tudi tega mnenja, da ni ovire, da bi nadsodnja v Pragi ne rešila predložene pritožbe v D. vfaranih občin zoper sod-

nijsko zavrnitev njihovega izrečenja za dediče k zapuščini dekana in župnika Franceta B. Tudi gledé na pristojnost o razsoji vprašanja, je li, ako kak žlahtnik pokojnega na podlagi svoje lastne revščine na tretjino za uboge terjavo stavi, to zahtevanje v prošnjikovej revščini vtrjeno, meni ministerstvo notrajnih zadev, da imajo v tem upravni organi razsojevati. Razsoja, ima li prošnjik postavno pravico do dedšine ali ne in do kterelega dela zapuščine, ostane pak obravnavalnej oblastniji pridržana in ker to vprašanje brez tega rešuje prisojilo zapuščine gledé na tretjino žlahtnikom po postavi pripadeno, se morajo upravne oblastnije o določbi tega, kaj da se ima ubogim žlahtnikom iz tretjine za uboge nakloniti, držati sodnijskega prisojila.

Ministerstvo notrajnih zadev je ob enem v smislu tega odpisa namestniji v Pragi, najvišja sodnija pa češki nadsodniji v istem smislu naznanila to odločbo.

O p a z k a :

Razsoja, je li dednopравни naslov izkazan, se li sme izrečenemu dediču zapuščina v oskrbovanje in porabo izročiti, ali se ima njemu zapuščina prisoditi, zamore po vseh okoljščinah spadati le v področje obravnavalne oblastnije, in vtegnilo bi to tudi takrat veljati, kadar kako oskrbništvo zaloga za uboge zahteva postavno tretjino po katoliškem svetnem duhovnu brez oporoke umrlém, kakor tudi takrat, kadar žlahtnik pokojnega na podlagi svoje lastne revščine stavi terjavo do tretjine za uboge.

Da se pa izprosijo sodnijski odloki, zapopadeni v §§. 810 in 819 drž. zak. mora dedič vsled §. 799 obč. drž. zak. in §. 122 ces. patenta leta 1854, št. 208 drž. zak. svojo dedinsko pravico prav izkazati, in obravnavalna oblastnija bi tedaj, preden v kakem navedenih slučajev pripozna dedinsko pravico za izkazano, vtegnila zahtevati izrečenje politične oblastnije, s katerim se dokaže, da je gledé na prvi slučaj za dediča izrečeni zalog za uboge po političnih predpisih poklican, ali gledé na drugi slučaj, da je prošnjik v resnici

siromak, toraj, če ima pravico do zapuščine, do tega zahtevanja upravičen.

Iz dvornega dekreta dné 27. novembra 1807, št. 828 zbirke pravosodnih postav posebno iz njegovega predzadnjega oddelka izvira, da k tretjini za uboge duhovnika, ki je bil pri cirkvi v stanovitni službi, niso poklicani ubogi farnega kraja samo, temuč vse farne občine s podružnicami vred po razmeri števila duš, in v ravno tem smislu govore naj-novejše deželne postave zadevajoče prepustitev farnih naprav za uboge občinam. (Spodnja Avstrija 21. februarja 1870, št. 21, zgornja Avstrija 20. grudna 1869, št. 34, Šlezija 10. grudna 1869, št. 5. in Koroško 21. februarja 1870, št. 70 dež. zak.) Ako se po zdaj veljavnih postavah več občin ali njih delov vdeležuje tretjine zapuščine brez oporoke umrlega svetnega duhovna, se ima ta tretjina odkazati občinskim farnim napravam za uboge po številu duš (§. 4 deželne postave za spodnjo Avstrijo). Ostane kaki prepir zarad tega, kteremu zalogu in po katerih delih da so k postavnej tretjini za uboge poklicani, imajo pa politične oblastnije razsojevati, ker takošni slučaj zadeva izvrševanje postavodajstva za uboge, po katerem je določevati, ktere osebe se imajo za vsaki primerlje posebej med uboge šteti, in v kterej razmeri se imajo dotični zalogi vdeleževati. To je uradna razsoja in pomočki, na ktere se razsoja naslanja, se brez težave dobé pri samoupravnih uradih.

Bilo bi toraj dobro prevdariti, ima li obravnavalna oblastnija v smislu §. 799 obč. drž. zak. in §. 122 ces. pamenta dné 9. avgusta 1854 drž. zak. št. 208 kot za izkazano pripoznati tudi dedinsko pravico postavno tretjino zahtevajočega zaloga za uboge še le po potrjenji in o prepiru še le po razsoji politične oblastnije o vprašanji, gre li temu zalogu dedinska pravica (in oziroma v katerem obsežku).

✓ O konkurenčnih obravnavah zastran cirkvenih in farnih poslopij.

Leta 1862 — 1863 so zidali cirkev in farovž v B., za kar se je blizo 4000 gold. potrošilo. Pri poznejši stečajni obravnavi se je le skazalo, da se je početnik zidanja že s farno občino zastran dolžnih stroškov zadevajočih ročno tlako in tlako s vprego pogodil in da so le še na dolgu stroški za robo in rokodelska dela.

Zastran tega je cirkveno predstojništvo v B. dokazovalo, da cirkev v B. ni v stanu v sklad dajati in je tudi k temu ne veže dolžnost; v stanu zato ni, ker se poprečni letni ostanek cirkvenega dohodka v znesku 250 gold. potroši za navadne poprave in vrh tega za izplačevanje starejših dolgov potrebuje, dolžnost pa je ne veže zato, ker je med podružnicami cirkve tudi ona v Sv. P., ki ima veliko posestvo in 60.000 gl. gotovine in jej 2000 gl. na leto ostaja. Ali grajščina v W. je v svoji lastnosti kot patron cirkve v Sv. P. pred oblastnijo izrekla, da v imenu te cirkve ne sme pripovoliti v kako pripomoč, ker ona — grajščina — ni bila pred začetim zidanjem zaslišana.

Na to je okrajna oblastnija spoznala:

Z letnimi dohodki in z ostalim denarjem podružnice v Sv. P. se imajo izpeljane poprave na cirkvi in farovži v B. v nepokritem znesku stroškov 3035 gold. 52 kr. poravnati, in ta znesek se ima iz letnega dohodka cirkve B. povrniti po tem, ko bode tej cirkvi ostalo kaj presežnega denarja. Na ta s stavbinim redom dné 22. maja 1805 in z minister-skim ukazom dné 10. junija 1849, drž. zak. št. 382 podpi-rani sklep je W.-ska grajščina vložila pritožbo pri namestni-štvu, in v pritožbi posebno povdarjala, da edino pravno ime, na katero okrajni urad zavezo Sv. P.-ske cirkve do pripomoči naslanja, namreč podružničina lastnost ni dokazana. O za-vezi podružnice se more le ondi govoriti, kjer več cirkvá ena in ista duhovnija oskrbuje, ker je cirkev, pri kateri je bil skupni duhovni pastir vmesten, kot poglavitna ali materna

cirkev. Ta iz cirkvenega prava izpeljani pojem je tudi Avstrija z dvornim dekretom dné 14. avgusta 1793, št. 2944 in sicer z edino spremembo sprejela, da se morajo tudi one cirkve za podružnice imeti, katerih duhovnika predstavlja duhovni pastir kake druge cirkve. Temu dosledno je tudi dvorni dekret dné 25. maja 1820 določil, da podružnice ne morejo imeti patronov, temuč le starašine. Vsa ta znamenja se ne nahajajo pri Sv. P.-skej cirkvi, ta je bila leta 1837 kot samostojna duhovnija združena z W.-sko podružnico, ima svojega lastnega patrona, ni z B.-sko cirkvijo v nikakoršnej dušno pastirstvo zadevajočej zvezi, ne dobiva od ondot nikakoršne podpore ali davščine, ktere namestek bi vtegnil biti pripomoči podvržen, ja kakor dokazano je cirkev v Sv. P., kakor pravijo, hči (podružnica) veliko starejša od B.-ske cirkve, tako imenovane matere. Pritožba dalje omenja, da se v odločbi prve stopinje ne govori niti o zavezi duhovnika do pripomoči, ktera je bila pri nekej prejšnej stavbi na blizo 500 gld. izmerjena, niti o oni B.-ske cirkve. Ne dozdeva se logično trditi, da, ker Sv. P.-ska cirkev na leto 2000 gld., in B.-ska cirkev le 250 gold. ostanka izkaže, mora prva vse in druga nima nič plačati. V izreki na pritožbo cirkvenega predstojništva zahtevani se je to opiralo na sklep Sv. P.-skega škofijstva dné 17. maja 1867, na ktereja je tudi okrajna oblastnija gledala, v katerem je bila Sv. P.-ska cirkev za podružnico B.-ske cirkve pripoznana. Na to je zopet W.-ska grajščina odgovorila, da bi vsi razlogi tega razpisa, ako se sme razsodba imenovati (da je Sv. P. v B.-ski fari, da B.-ski župnik v Sv. P.-skem okraji oskrbuje opravilstvo i. t. d.) vtegnili biti deloma napačni in deloma nepomenljivi; in da dalje škofijstvo za dotično določbo ni pristojno. Pred cirkvenega sodnika spadajo le cirkvene zadeve (res ecclesiasticae), tu se pa ne govori o cirkvenih, temuč o pravnih dejanjih zastran imetka. Zarad te nepristojnosti škofijstva ni grajščina podala pritožbe, jej s sklepom dné 17. maja 1867 izrečno pridržane. Naposled je bila ta določba, kar bi se sicer pri

cirkvenih zadevah zgoditi ne imelo — brez zaslišbe vdeležencev in brez vsega dokazovanja storjena. Od namestnije zaslišana finančna prokuratura je izrekla, da je po odstavku IV in XXX konkordata le cirkvena oblastnija za razsojo v zvezi podružnic pristojna in da bi se zato kakor tudi zaradi pripomoči Sv. P.-skega cirkvenega premoženja do B.-ske cirkve, kar se je pri prejšnjih stavbah dokazljivo zgodilo, odločba prve stopinje potrditi imela.

Na to je namestništvo potrdilo odločbo okrajne oblastnije na podlagi podružniške razmere med B. in Sv. P., od pristojne cirkvene oblastnije pripoznane v tem, da ima podružnica Sv. P. v sklad dajati po šegi od prve stopinje pripoznanej, gledé na zavezo duhovnika do pripomočka je pa odločilo, da ima on dolžnost pripomagati s četrtim delom stroškov, po ostanku njegove duhovske plače zadevajočim, vendar le, ako bi se ta strošek ne mogel poravnati Sv. P.-skim s cirkvenim zakladom; kar zadeva naposled zavezo premoženja cirkve same, ki se je popravljala, do pripomočka, je namestnija izrekla, da gre za sedaj le za podstavno odločbo, je li Sv. P.-ska cirkev sploh dolžna, v sklad dajati, in da se bo imelo še le po tem, ko odločba zadobi pravno moč, pozvedovati, koliko ima tudi B.-ska cirkev v sklad dajati.

Ministerstvo za bogočastje in nauk je z ukazom dné 23. maja 1870, št. 4313 prošnjo za dosojjo od grajščinskega oskrbníštva podano uslišala v tem, da se ima po ovržbi dosedajne obravnave in med tekom obravnave storjenih odločb, vpeljati novo ravnanje o vprašanji, kdo da mora stroške popravljanja plačati, oziroma predplačilo iz cirkvenega zaloga vrniti. Razlogi te odločbe omenijo, da se obravnava ni vršila z isto temeljitostjo in istim spolnovanjem sedaj veljavnih pravil, ki je neogibno potrebno pri razsojah o cirkvenih zadevah in sploh pri izvrševanji upravnega pravosodja in izvlasti tudi z ozirom na to, da se je odločevalo v osebnih in oziroma zasebnih pravicah. Sploh se pri obravnavi ni pozvedovalo in pismeno dokazalo, koliko znaša premoženje matrne cirkve

v B. in pri nezadostnosti premoženja, koliko imajo premoženja vse podružnice; koliko premoženja ali njegovih dohodkov je pogrešljivo za tekoče potrebščine za božjo službo, po tem koliko B.-skemu duhovniku od ustanovljene duhovske plače ostaja, in koliko je on dolžen od tega ostanka v sklad dajati. Dalje se je pri celej obravnavi držalo gotovo napačnega mnenja, da se sme za sklade k cirkvenim popravam segati le na dohodke — ne pa tudi na jedro — cirkvenega premoženja, in da se toraj tudi njegova zmožnost do pripomočka le po velikosti njegovih dohodkov obrača. Dalje se je o zavezi cirkve v Sv. P. podstavno rzsodilo, preden se je o zadostnosti premoženja poglavitne cirkve pozvedelo, čeravno vendar gotovo ona zaveza od izida tega pozvedovanja odvisi in akoravno se po onej odločbi ima le izreči o danem primerljeji.

Gotovo ni upravnim oblastnijam na voljo dano, o konkurenčnem prepiru z raznimi posebnimi odločbami razsojevati in tako prepir samovlastno zategovati, temuč oblastnije imajo v odločbah, zoper ktere se smejo prošnje za presojo in dosojo vloževati, enkrat za vselej po številkah izreči, koliko uravnanih stroškov pride po postavi na eno in koliko na drugo stranko. Naposled se je tudi o ravno omenjeni rzsodbi držalo vodila, da gre razsojo pravnega dejanja, je li kaka cirkev s kako drugo v cirkvenopravnej zavezi, le cirkveni oblasti, in da, ako je v tej zadevi zadnja že rzsodila, upravni sodnik, ki v pripomočnej zavezi odločuje, ni vezan na cirkveno predrzsodbo. To mnenje je pa vendar napačno. Ker je namreč cirkvena zveza med dvema cirkvama obstoječa le kot ena različnih razmer, iz katerih v kakem posameznem primerljeji cirkveno stavbino breme izhaja, se mora razsoja, obstoji li kje ona zveza, upravnemu sodniku — kot sodniku o konkurenčnih prepirih ravno tako priznati, kakor mora vsak sodnik, ako mu tega kaka izrečna postava ne brani, kar se v tem slučaju ne nahaja, veljavnost vseh resničnih in pravnih primerljejev, na katerih trditev se kaka pravica zahteva ali kaka zaveza spodbija, popolnoma neod-

visno pretehtovati in odločevati. To je tembolj očitvidno, ker omenjena določba, ki gotovo ne zadeva zgolj cirkvenega, temuč le cirkveno-pravnega dejanja, nikakor ne prestopi sodnijskega razsodbinega obsežja. Te pravice konkurenčnega sodnika pa tudi odstavek IV. konkordata, na kterege se finančna prokuratura naslanja, ni nič pre naredil in sicer zato ne, ker se iz tega le pravica cirkvenih oblastnij, cirkveno-pravne zveze ometovati, pre narejati in nove ustanovljati izpeljevati more, nikakor pa ne izključljiva cirkvena pristojnost, odločevati o bitji obstoječih zavez te vrste. Tedaj bodo upravne oblastnije pri novo odločenej obravnavi razsojevale sproženo vprašanje po zavezi Sv. P. podružnice ne po razsodbi Sv. P.-skega škofijstva dné 17. maja 1867, temuč na podlagi lastnega pretresovanja in dokazovanja.

O popravi in pre naredbi javnih knjig.

(Sostavil Valentin Prešern.)

Do trenutka, ko je bila razglašena postava dné 25. julija 1871, XXXVII drž. zak. št. 96, ki govori o ravnanji pri napravi, popravi in pre naredbi javnih knjig, nismo imeli nikakoršnega, v tej zadevi po postavodajstvu izdanega vodila, — nobene zvezane celote; postave v teku sto let s časoma izdane, govoré le o pridobitvi lastninskih pravic na vknjižena posestva, — kako pa se imajo javne bukve napravljati, pomanjkljive ali pokvarjene pre narejati ali popravljeni, kako se ima to delo sploh vršiti in katerih pripomočkov se sme posluževati, tega ne omenja niti deželno-knjižni red leta 1794, niti zemljiščno-knjižni red leta 1792 in tudi ne ces. patent dne 16. marca 1851. Zavaljo napak in pomanjkljivosti, ki se pri javnih knjigah sploh nahajajo, so državljani željno pričakovali novi zemljiščno-knjižni red, da bi se bil povrnil zopet up do javnih knjig. Cesarski patent dne 25. julija 1871 ureduje sicer ravnanje o napravi, popravi in pre naredbi javnih knjig, določbe v tem patentu navedene pa vendar le

zadevajo ravnanje po že dovršenem delu; kako bi se pa imelo to delo sploh vršiti in katerih pripomočkov bi se smelo pri delu posluževati, o tem tudi ta postava ne daje vodila in misliti je, da odločbo o tem prepušča deželnemu postavodajstvu, ali pa hoče to pot pozneje pojasniti s posebnimi ukazi.

V vojvodini kranjski je z malo izjemo vsaka za vknjižbo pripravna reč vpisana v javnih knjigah, sme se tedaj reči, da se pri nas povsod nahajajo javne knjige. Primeri se sicer tudi tu in tam, da se predlagajo prošnje za vknjižbo lastninske pravice na še ne vpisana posestva na podlagi razsodb, izdanih po tožbah na priposestovanje, večidel so pa tudi te reči že knjižno vpisane. Kakor se samo po sebi razumeva, daje pridobilec nepremakljivih reči prednost takošnim razsodbam in nastopi pravno pot zaradi tega, ker mu takošne razsodbe lastninsko pravico pripoznavajo brez vsakoršnih bremen. Svojo tožbo opira navadno na to, da nepremakljiva reč, na katero zahteva pravico lasti, še ni vknjižena, oskrbnik neznanih tožencev, kterega navadno tožnik sodnji predlaga, ne more nasprotnega dokazati, namreč da so priposestovane reči že vknjižene, v javnih knjigah tudi ne dobi dokaza, ker se ondi posestva ne nahajajo s posameznimi razdelki, temuč le splošno zaznamovana. Nasledek tega je, da se na takošne tožbe po tožbinem zahtevanju spozna in že vknjižena reč prisodi s pravico vknjižbe, in da se morda tudi že zadolžena reč vnovič vpiše v javne knjige in sicer brez vsakega bremena. Takošnim tožbam in zmešnjavam bi se meja postavila, ako bi se javne bukve v tem popravile, da bi se posamezni razdelki vpisanih posestev pozvedeli in z njihovimi navadnimi imeni in s parcelnimi številkami vpisali v javne knjige in sicer na stran, ki razkazuje stan premoženja.

Ker se, kakor je že omenjeno, v kronovini kranjski nahajajo povsod javne knjige in ker je vsaka za vpis pripravna reč že vknjižena, pridejo vsled zgorej omenjenega cesarskega patenta po prejšnjem nadsodnijskem dovoljenji javne knjige, v kterih so posestva le splošno brez naštetve njihovih posa-

meznih razdelkov vpisana, prenarediti, namreč na stran, ki razkazuje stan premoženja, naj bi se vpisali posamezni razdelki z njihovimi navadnimi imeni in parcelnimi številkami, pomanjkljive in pokvarjene knjige naj se pa tudi v tem smislu popravijo. (Dalje sledi.)

Imenovanja: Naša sodelalca: g. dr. Ivan Geršak, odvetniški vajenec v Ptuiju in g. Daroslav Trnovec, c. kr. okrajno-sodnijski pristav v Bolzetu na Isterskem, sta imenovana in sicer prvi za c. kr. bilježnika v Ormužu na Štírskem, drugi pa v poprejšnem opravilstvu v Sezani; g. Peter Levičnik, c. kr. okrajni sodnik v Mokronogu, za c. kr. deželno-sodnijskega svetovalca v Celji; g. Janez Šifer, c. kr. pristav pri vodstvu deželnih knjig v Ljubljani, za c. kr. ravnatelja deželnih knjig v Gradci; za c. kr. namestovalca državnega nadpravdnika v Gradci je imenovan g. Evgen Mihurko, vendar ne vemo, kako mu bode mogoče dotična opravila oskrbovati brez znanja slovenskega jezika, ker iz slovenskih dežel že precej dosti slovenskih zapisnikov v kazenskih zadevah prihaja na skupno višjo sodnijo; g. Gregor Žerjav, c. k. sodn. pristav iz Idrije v Litijo; g. Nikomed Ravnikar za c. k. sodn. pristava v Idrijo.

Očitna zahvala. Pri imenovanji vrednika tega lista za deželnega glavarja vojvodine kranjske po Najvišjem sklepu Njegovega veličestva od 11. septembra 1871 so mu prijatelji iz vseh slovenskih pokrajin, po tem iz trojedne kraljevine, iz Gradca in Dunaja po telegramih in dopisih čestitali, v Vipavi pa trg okinčali in zvečer razsvetili; torej jim tukaj javno izrekuje presrečno zahvalo za zagotovilom, da te česti ne pripisuje sebi, marveč vedno zvestim Slovincem, za katerih duševni napredek in materialni razvoj, kakor tudi za spravo vseh narodov v staročestni Avstriji se bode z drugimi domoljubi vedno potegoval.

Č. gg. naročnikom. Zavoljo deželnega zborovanja ste se te dve številki nekoliko zakasnile; 21. in 22. pa pridete na svetlo dne 15. novembra t. l. — Slovenski pravniki naj ne pozabijo na duševno podporo.

Za nove naročnike še imamo vse številke tekočega leta in še tudi nekatere popolne iztise od prvega tečaja po 1 gl. 30 kr. poštnine proste. Komur manjka kateri list, ga naj izvoli reklamirati v nezapečatenem pismu.

Obseg: Sodništvo (dalje). — Hudodelstvo težke telesne poškodbe (konec). — Alj je poroštvo v besedah: za njega dober stojim. — Veljavnost zapustnikove daritve. — Zastaranje kaznivih dejanj. — Odpisanje zemljišnih kosov. — Kdo ima pri oporokah tožno pot nastopiti. — Kteremu ubožnemu zalogu pripada tretjina umrlega duhovnika. — O konkurenčnih obravnavah cirkvenih in farnih poslopij. — O popravi in prenaledbi javnih knjig. — Črtice.

Wredništvo „Pravnika“ je na trgu sv. Jakoba št. 139 (v Virantovi hiši), vrednikova odvetniška pisarna pa v deželnem gradu gosposke ulice št. 212.

Natisnil J. Rud. M. v Ljubljani.

